

MARIO ŠIMUDVARAC

**FONOLOŠKA (KONSONANTIZAM) I MORFOLOŠKA
RAŠČLAMBA PRIJEPISA SENJSKOGA STATUTA
VUKA RUČIĆA**

Mario Šimudvarac
Filozofski fakultet u Zagrebu
Odsjek za kroatistiku
Ivana Lučića 3
HR 10000 Zagreb
mariosimudvarac@net.hr

UDK: 343(497 Senj)
811.163.42
Izvorni znanstveni članak
Ur.: 2012-12-03

U prošleme članku obrađen je vokalizam prijepisa Senjskoga statuta Vuka Ručića. U ovome, drugome članku, dovršit će se fonološka i morfološka raščlamba. Bit će riječi o suglasnicima, suglasničkim promjenama i skupovima te će se proučiti flektivni morfovi imenica i glagola, a zatim i ostale promjenjive i nepromjenjive vrste riječi. Istaknut će se važniji i značajniji padeži te važnije morfološke osobitosti. Na kraju svake od ovih dviju jezičnih razina donosi se kratak popis jezičnih obilježja prijepisa Senjskoga statuta.

Ključne riječi: Senjski statut, Vuk Ručić, jezik, fonologija, morfologija

I.

U prvome članku obradio sam vokalski sustav prijepisa Senjskoga statuta. Da bi fonološka raščlamba bila potpuna, ne smije se zanemariti konsonantski sustav o kojemu će više riječi biti u prvome dijelu ovoga članka. O konsonantizmu započet ću govoriti od slogotvornih glasova: slogotvornoga ʀ i slogotvornoga ɭ. Slogotvorno se ʀ redovito pojavljuje s nekim popratnim

vokalom (V + ɾ). Taj vokal je u većini slučajeva e: *četerdesetoga* (10v (37.) 36.), *četerti* (12r (42.) 41.), *četvertek* (8r (27.) 27.), *deržal* (15r (66.) 65.), *deržanju* (2v (1.) 1.), *deržati* (4v (10.) 10., 6r (19.) 19., 13r (47.) 46., 15v (71.) 70., 26v (154.) 153., 28v (168.) 167.), *deržeći* (14v (59.) 58., 15r (68.) 67.), *Kerbave* (1v), *Kerčkoga* (1v), *Kerka* (1v x 2), *Kerstiteljja* (16v (83.) 82.), *kerškoga* (1v, 2r), *najpervo* (2v (1.) 1., 23v (130.) 128. x 2, 23v (131.) 130.), *neoveršivši* (7r (23.) 23.), *obderžano* (7v (24.) 24.), *odveršanju* (18r (94.) 93.), *operskimi* (17v (88.) 87.), *perskal* (14r (54.) 53.), *perva* (15v (70.) 69.), *pervi* (7r (23.) 23., 10r (34.) 33.), *perviki* (23v (130.) 128.), *pervo* (8v (30.) 30., 21r (112.) 111.), *pervu* (12v (43.) 42.), *potverditi* (10v (36.) 35.), *serditosti* (14v (63.) 62.), *skerb* (1v, 2r), *skercaju* (23v (130.) 128.), *smert* (10r (34.) 33.), *smerti* (10r (34.) 33.), *sverši* (21r (111.) 110.), *sveršiti* (11v (41.) 40.), *tergovati* (3v (6.) 6.), *tergovce* (18r (93.) 92.), *tergovci* (13v (49.) 48., 22v (122.) 120.), *tergovin* (3r (3.) 3., 3r (4.) 4., 21v (117.) 115.), *tergovine* (3r (4.) 4., 3v (7.) 7., 17v (89.) 88., 19r (99.) 98., 20r (104.) 103., 20r (107.) 106., 21v (117.) 115., 22r (120.) 118., 22v (121.) 119., 28r (165.) 164.), *tergovinu* (3r (3.) 3., 5v (17.) 17., 16v (83.) 82., 17v (89.) 88., 20r (104.) 103.), *tersje* (17r (87.) 86.), *teršin* (27r (159.) 158.), *ter[ž]ca* (16v (81.) 80.), *teržicu* (16v (81.) 80.), *uzderžanje* (2r x 2), *uzderžanjem* (11r (39.) 38.), *uzderži* (26v (157.) 156.), *verh* (16v (157.) 156., 27r (157.) 156.), *verha* (18r (94.) 93.), *verhu* (1v, 14r (54.) 53. x 2), *versti* (14r (56.) 55.), *vertlari* (5r (14.) 14.), *veržen* (7v (24.) 24.). Rjeđe uz slogotvorno r dolazi popratni vokal a: *čtvrtak* (16r (74.) 73.), *darži* (15r (65.) 64.), *omarmnjal* (18r (92.) 91.), *parvo* (13v (49.) 48., 23r (128.) 126.), *targovini* (5r (16.) 16.). Leksemi *čtvrtak*, *držati*, *prvo* i *trgovina* pojavljuju se u prijepisu Senjskoga statuta s oba popratna vokala (a i e) uz slogotvorno ɾ. U imenici crkva: *crikvi* (< сръкѡ, сръкѡѡѡ, сръкѡѡѡѡ: 7r (23.) 23., 28v (167.) 166.), *crikve* (7r (23.) 23., 28v (167.) 166.) i *crikvu* (16v (83.) 82.) vokal i nastao je od jata prema pravilu Mayera i Jakubinskog (crĕkve > crikve) te on postaje nositelj sloga pa nije potrebno uz slogotvorno ɾ dodavati popratni vokal.

Kao i refleks stražnjega nazala q i slogotvorno ɭ redovito se reflektira u vokal u (ɭ > u): *puk* (< plk < рлькъ: 1r) i *puka* (27r (160.) 159.), a provođenjem jotacije nastaju imenice *pućanin* (5v (17.) 17., 9r (32.) 32., 11v (41.) 40. x 2, 14r (57.) 56.), 19r (99.) 98., 19r (100.) 99., 19v (101.) 100., 19v (103.) 102., 20r (105.) 104., 21v (116.) 114., 21v (118.) 116., 22r (119.) 117., 22r (120.) 118., 23v (127.) 125., 23v (129.) 127., 27v (163.) 162.), *pućanina* (4v (11.) 11., 14r (57.) 50., 14v (58.) 57., 14v (60.) 59.), *pućaninu* (4r (8.) 8., 8v (29.) 29., 11v (41.) 40.), *pućani* (5r (16.) 16., 18v (96.) 95., 19v (104.) 103.), *pućanov* (9v (33.) 32., 20v (109.) 108, 22v/23r (125.) 123., 23r (128.) 126.), *pućane* (23r (130.) 128., 26r (152.) 151.) i provođenjem palatalizacije pridjev *pućki* (26r

(153.) 152.) te pridjevi sa suglasničkim skupom šk: *kerškoga* (1v) i *puški* (28v (168.) 167.). U skupinu sa zamjenom slogotvornoga ĩ u vokal u spadaju i sljedeći primjeri: *dug* (< dl̩g < dl̩gъ: 16r (77.) 76.), *duga* (11v (41.) 40. x 2), *dugov* (15v (71.) 70.), *dugovanjih* (8r (27.) 27.), *dužniku* (11v (41.) 40.), *dužan* (3v (5.) 5., 3v (6.) 6., 3v (6.) 6., 11v (41.) 40. x 4, 12r (42.) 41., 26r (154.) 153., 28r (166.) 165.), *dužni* (3r (4.) 4., 3v (6.) 6., 4r (7.) 7., 5v (18.) 18., 8r (27.) 27., 18v (96.) 95., 21r (114.) 113., 21v (117.) 115., 26r (154.) 153.), *dužnih* (6v (22.) 22.), *dužnost* (8v (28.) 28.), *dužno* (18r (93.) 92.), *dužine* (4r (9.) 9.). Milan Moguš pronalazi prijelazno stanje u refleksu slogotvornoga ĩ (l > ul > u) u onomastičkom nazivu: "Poznato je da toponimi kao spomenici ljudskoga pamćenja, čuvaju najduže prvotni oblik. Ovdje je bitno da je u sva tri obliko ovoga lokaliteta [Županjol, M.Š.] zapisana riječ *hum*, odnosno dva puta *hulm*. Radi se o staroj imenici hĭmъ (= brežuljak, glavica) koja se sve do 14. stoljeća čuvala u takvu obliku, a onda je središnje ĩ (tzv. vokalno ĩ), počelo prelaziti u *ul* odnosno u *u*. (...) Međutim, hrvatski tekst iz godine 1701. ima na dva mjesta samo *županov* i *župana* (bez *hum* i *hulm*), dok je na trećemu mjestu sasvim pravilan oblik *hulm* prenesen u nejasan *kulm*."¹

Suglasnik l čuva se u finalnome položaju glagolskoga pridjeva radnog muškoga roda domaćega i stranoga podrijetla: *akužal* (12v (46.) 45.), *aplikal* (27r (157.) 156.), *bil* (= biti, postojati, 11v (41.) 40., 21r (112.) 111.), *bil* (= biti, udarati, 14r (56.) 55.), *bival* (26v (156.) 155. x 2), *činil* (10v (36.) 35.), *čul* (5v (18.) 18.), *dal* (11v (41.) 40., 16v (82.) 81.), *deržal* (15r (66.) 65.), *dopustil* (11v (41.) 40.), *došal* (13v (51.) 50.), *hotil* (8r (27.) 27., 10r (35.) 34., 10v (35.) 36.), *htil* (9v (33.) 32. x 2), *igral* (13v (53.) 52.), *imal* (7r (24.) 24., 12v (43.) 42.), *imil* (11v (41.) 40.), *izbil* (14r (56.) 55., 14v (58.) 57., 14v (59.) 58.), 14v (61.) 60., 16v (79.), 78., 16v (80.) 79., 16v (81.) 80.), *konfesal* (11v (41.) 40.), *kontradikal* (7v (26.) 26.), *kumparil* (9v (33.) 32.), *kupil* (4r (8.) 8., 24v (136.) 135., 15v (73.) 72.), *mogal* (9r (30.) 30. x 2, 18v (94.) 93.), 10r (35.) 36.), *našal* (12r (43.) 42.) x 2, 12v (43.) 42., 12v (44.) 43., 17r (85.) 84.), *omarmnjal* (18r (92.) 91.), *opčutil* (18r (94.) 93.), *opsoval* (18r (92.) 91.), *perskal* (14r (54.) 53.), *pisal* (6r (21.) 21.), *platil* (11v (41.) 40., 12r (42.) 41.), *pokupil* (17r (84.) 83.), *pomakal* (14v (63.) 62.), *pozval* (10v (36.) 35.), *pravdal* (10v (36.) 35.), *prigrišil* (4v (13.) 13.), *pripovidal* (7r (24.) 24.), *pristupil* (4v (13.) 13., 14r (54.) 53.), *prišal* (10v (36.) 35. x 2), *privezel* (17v (89.) 88.), *prodal* (4r (8.) 8.), *prodaval* (13v (52.) 51.), *prolijal* (14r (55.) 54.), *protestiral* (18r (94.) 93., 18v (94.) 93.), *raniel* (14r (57.) 56.), *rekal* (18r (91.) 90.), *siloval* (13r (48.) 47.), *učinil* (7r (24.) 24., 11v (41.) 40. x 2, 13v (50.) 49.), *udril* (14v (60.) 59., 18r

¹ M. MOGUŠ, 1988, 53.

(93.) 92.), *ukazal* (10v (36.) 35., 25v (145.) 144.), *ulizal* (14v (62.) 61., 17r (87.) 86.), *unašal* (3r (4.) 4.), *užgal* (17v (90.) 89.), *užival* (7v (25.) 25. x 2), *vazel* (17r (87.) 86.), *vidil* (18v (95.) 94.), *zašal* (16r (78.) 77.), *zatajal* (16r (77.) 76.), *znel* (15v (72.) 71.). Jednako tako suglasnik l u finalnome položaju čuva se i u nekih imenica, najčešće stranoga podrijetla: *Apustol* (7r (23.) 23.), *oficijal* (6v (22.) 22.), zatim u imenici *obitel* (15v (73.) 72., 20r (107.) 106.) nakon provedene depalatalizacije i u količinskome prilogu *pol* (3v (5.) 5.). Prijepis Senjskog statuta dosljedan je u tome da se u završnome položaju l u glagolskih pridjeva radnih ne vokalizira, odnosno nema zamjene l u vokal o (- l > - o).

Refleks praslavenskoga *t' je ć, npr. *kuću* (3v (6.) 6., 14v (62.) 61., 25r (144.) 143.), *noć* (5r (5.) 5.).

Refleks praslavenskoga *d' jest j što je i očekivano za čakavsko narječje. Fonem j upotrebljava se umjesto starijega dj. Refleks *d' nalazi se u pridjevu *tujih* (4v (12.) 12.), glagolskim pridjevima: *narejene* (1v), *narejeni* (16r (74.) 73.), *osujen* (28r (164.) 163.), *osvajen* (13r (46.) 45.), *oškojen* (12v (43.) 42.), *rojena* (1r), *rojenoga* (1v), prijedlogu *meju* (20v (108.) 107.) i imenici *grozje* (17r (87.) 86.). Milan Moguš navodi i imenicu *evanjelje*, no ta imenica nije potvrđena u prijepisu Senjskoga statuta.² U prijepisu Senjskoga statuta nema izuzetaka od ovoga pravila.

Fonem h bilježi se u prijepisu Senjskoga statuta. U rijetkim se slučajevima gubi: *otijući* (19v (102.) 101., 19v (103.) 102.). U intervokalnome položaju, tj. u položaju između dvaju vokala, od kojih prvi obavezno mora biti u, konsonant h ne prelazi u v po jednadžbi $\underline{uHV} > \underline{uVV}$: *Duha* (1r), *neposluha* (9v (33.) 32.) *neposluhom* (17r (85.) 84.), *sohe* (12v (43.) 44.), *Suhe* (27r (159.) 158.), *suhu* (3v (5.) 5., 21v (117.) 115., 22r (121.) 119.), *uho* (12r (43.) 42.).

Osim prijedloga va i u obrađenih u prošleme članku, značajni su i prijedlozi s i z. Prijedlog s nalazi se u primjerima: *s pomoćom g(ospodi)na Boga* (1r), *s ke se mogu izreći* (2v (1.) 1.), *s njihovimi eredi* (2v (1.) 1.), *s njihovimi dobri* (2v (2.) 2.), *s pravim načinom* (3r (3.) 3.), *s više toga* (3r (4.) 4.), *s Prokik* (4v (10.) 10.), *s tom pravicom* (7v (25.) 25.), *s mišljom* (7v (26.) 26.), *s pečatom rekturov* (10r (35.) 34.), *s poslom dvora* (12v (45.) 44.), *s palicom zamašitom* (14v (58.) 57.), *s kamikom* (14v (60.) 59.), *s oficijalom od dvora* (18v (95.) 94.), *s komuna od narokov* (19r (96.) 95.), *s vićnici* (25v (146.) 145.), *s pašami svojim* (27r (157.) 156.), *s mulami svojim* (28r (165.) 164.), a prijedlog z u primjerima: *z dopušćenje rekturov* (6v (21.) 21.), *z drivi* (13v (51.) 50.), *z [g]lave* (15v (72.) 71.), *z verha* (27v (161.) 160.). U prvim trima

² M. MOGUŠ, 1988, 54.

primjerima moglo bi se govoriti o bezvučnom prijedlogu s koji se ispred zvučnih fonema d i [g] mijenja u zvučni prijedlog z u sandhi pojavi. Ipak, posljednji primjer *z verha* (27v (161.) 160.) pokazuje da se ne mora dogoditi jednačenje po zvučnosti da bi bezvučni prijedlog s prešao u prijedlog z, nego da je prijedlog z zaseban prijedlog.

U pojedinim leksemima primjećuje se depalatalizacija: *obitel* (15v (73.) 72., 20r (107.) 106.) i *plusku* (16v (82.) 81.) gdje lj prelazi u l (lj > l). Adrijatizam m u n (m > n), koji bi se trebao nalaziti u nepromjenjivim riječima i gramatičkim morfmima, nisam primijetio: *s tom pravicom* (7v (25.) 25.), *s mišljom* (7v (26.) 26.)...

Zamjena ž za r u intervokalnom položaju po shemi VŽV > VrV postoji u prijepisu Senjskoga statuta. Ta se promjena naziva rotacizam. U nekim primjerima završni je vokal ispao nakon provedenoga rotacizma: *godar* (5v (18.) 18., 8v (27.) 27., 12v (44.) 43., 13v (51.) 50., 14r (55.) 54., 14r (56.) 55., 16r (77.) 76. x 2, 16r (78.) 77., 16v (79.) 78., 16v (80.) 79., 16v (82.) 81., 17r (84.) 83., 17r (85.) 84., 17v (90.) 89., 18r (91.) 90.), *godir* (2v (2.) 2., 4v (10.) 10., 7v (25.) 25., 8r (27.) 27., 8v (30.) 30., 9r (31.) 31., 9v (33.) 32., 10v (36.) 35., 12r (43.) 42., 14r (54.) 53., 16v (77.) 76., 23r (128.) 126., 26v (155.) 154.), *nigdor* (4r (10.) 10., 4v (12.) 12., 6v (21.) 21., 6v (23.) 23., 11r (40.) 39., 16v (83.) 82.), *ništar* (3v (6.) 6., 6v (21.) 22., 7v (23.) 23., 11r (37.) 36., 13r (47.) 46., 13v (49.) 48., 18v (95.) 94., 19v (101.) 100.), *poništar* (15v (71.) 70.), *ter* (9v (33.) 32., 10v (36.) 35. x 2, 13r (46.) 45., 14r (56.) 55., 16r (77.) 76., 18r (94.) 93., 23r (127.) 125.), dok je u nekima ostao i nakon provedene promjene: *more* (6v (21.) 21., 7r (24.) 24., 13r (47.) 46.), 21r (112.) 111., 21r (113.) 112., 23r (126.) 124.), *morete* (27v (160.) 159.), *tere* (17v (88.) 87.), *nikomure* (7v (25.) 25.). U navedenim primjerima završni samoglasnik ispao je nakon što se dogodio rotacizam. Primjer *godi* (8r (27.) 27.) potvrđuje da promjena ide i dalje. U tom primjeru otpada i finalno r nastalo rotacizmom. U hrvatskome standardnom jeziku ostalo je samo *god* ispadanjem završnoga, kratkoga i nenaglašenoga vokala i. Leksem *god* potvrđen je i u prijepisu Senjskoga statuta: *god* (4r (11.) 11.).

Još je potrebno nešto zabilježiti o nekim suglasničkim skupovima. U prijepisu Senjskoga statuta metateza ili zamjena skupa jt u skup tj (jt > tj) ne događa se u infinitivu: *dojti* (9r (30.) 30. x 2, 9v (33.) 32.), *odajti* (2v (2.) 2.), *zajt* (17v (89.) 88.). Milan Moguš navodi da se zadržavanje suglasničke skupine ne provodi u prezentu: *dojde*,³ no takav primjer nepotvrđen je u prijepisu

³ M. MOGUŠ, 1988, 55.

Senjskoga statuta. Nalazi se samo infinitiv *dojti* tri puta, dok prezent toga glagola nije zabilježen.

Prijepis Senjskoga statuta pokazuje da se u pojavljuje skup šć i skup št. Primjeri su za skup šć: *dopušćenih* (1v), *dopušćenja* (4v (13.) 13.), *dopušćalo* (5v (18.) 18.), *dopušćenje* (6v (21.) 21., 7r (23.) 23.), *pišćence* (17r (84.) 83.), *sidališća* (17r (86.) 85.), a primjeri za suglasnički skup št sljedeći: *Štefan* (1r), *Štefana* (1v), *poštenje* (5v (18.) 18.), *poštenju* (26r (151.) 150.), *poštenu* (13r (48.) 47., 14r (56.) 55.), *nepošten* (14r (56.) 55.), *fruštati* (12r (43.) 42.), *meštri* (15r (14.) 14.), *meštrov* (4v (12.) 12). Primjer *kerščćen* koji navodi Moguš nije potvrđen u prijepisu Senjskoga statuta.⁴ Osim toga, uporaba šćakavizma prevladava.

Metateza sonanta dogodila se u suglasničkom skupi vs koji je potom prešao u skup sv u mnogobrojnim zamjenicama (vs > sv): *svaka* (9r (31.) 31.), *svake* (2r x 2, 3v (1.) 1., 8r (27.) 27., 21v (116.) 114., 22r (120.) 118., 23r (125.) 123., 25r (144.) 143.), *svaki* (2v (2.) 2., 3r (3.) 3., 3r (4.) 4., 3r (5.) 5., 3v (7.) 7., 4r (9.) 9., 4v (11.) 11., 15v (71.) 70., 16r (76.) 75., 16v (82.) 81., 17r (88.) 87., 17v (89.) 88., 19r (99.) 98., 19r (100.) 99., 19v (102.) 101., 19v (103.) 102., 20r (105.) 104., 21r (112.) 111., 22r (119.) 117., 23r (126.) 124., 25r (139.) 138., 25r (140.) 139., 25r (141.) 140., 25v (148.) 147., 25v (150.) 149., 27v (163.) 162., 28r (165.) 164., 28r (166.) 165.), *svakih* (2v (1.) 1., 3r (4.) 4. x 2, 4r (9.) 9., 6v (22.) 22., 19r (100.) 99.), *svako* (6r (19.) 19., 13r (47.) 46., 16r (77.) 76., 20v (108.) 107., 28v (168.) 167.), *svakoga* (3r (4.) 4., 3v (5.) 5., 4r (10.) 10., 5v (17.) 17., 10v (37.) 36., 25v (145.) 144.), *svakoj* (27v (161.) 160.), *svakomu* (8r (27.) 27., 16r (75.) 74., 16r (76.) 75., 28r (166.) 165.), *svaku* (3v (5.) 5., 5r (15.) 15., 6r (19.) 19., 15v (73.) 72., 16r (74.) 73., 20r (106.) 105., 24v (136.) 135.), *sve* (6v (22.) 22., 11v (41.) 40., 17r (84.) 83., 19r (97.) 96., 21v (118.) 116., 22v (123.) 121., 25v (147.) 146., 26r (153.) 152.), *svega* (2v (1.) 1.), *svih* (2v (1.) 1. x 3, 3r (3.) 3., 3r (4.) 4. x 2, 6v (22.) 22., 9r (31.) 31., 17v (88.) 87., 18v (96.) 95., 20r (107.) 106.). Riječi sa suglasničkim skupom vs u prijepisu Senjskoga statuta ne postoje. Dakle, upotrebljava se suglasnički skup sv. Jedan primjer ipak odstupa od toga: *vas* (26v (157.) 156.).

Jednako tako, postoji i suglasnički skup gd (< kt): *gdo* (7r (24.) 24., 7v (26.) 26., 10v (36.) 35.), *gdi* (8r (27.) 27., 8v (29.) 29., 9v (33.) 32., 23r (128.) 126.), *ne[gdī]* (13v (53.) 52.), *nigdor* (4r (10.) 10., 4v (12.) 12., 6v (21.) 21., 6v (23.) 23., 11r (40.) 39., 16v (83.) 82.).

Primjer je za skup pt pridjev *ežempt* (3r (5.) 5.), *ežempti* (2v (1.) 1., 5r (14.) 14., 21v (116.) 114.).

⁴ M. MOGUŠ, 1988, 55.

Suglasnički skup čl (starije stanje) dobro se čuva, mada postoji prelazak skupa čl u l (čl > čø). Tako supostoje oblici *človik* (< člověкъ: 12r (42.) 41., 23v (129.) 127.), *človika* (4r (8.) 8., 4v (11.) 11., 6v (21.) 21., 14r (54.) 53.), *človiku* (4r (8.) 8.) s jedne strane i *čovik* (14r (56.) 55., 22r (120.) 118.), *čovika* (14v (61.) 60.). Čuvanje je skupa čl češće.

U suglasničkim skupovima dc i tc gube se dentali d i t (dc > c i tc > c). Za pojednostavljivanje skupa dc primjer je imenica sudac: *suca* (6r (19.) 19., 8r (30.) 30. x 2, 24v (137.) 136., 24v (138.) 137.), [*sucem*] (15r (69.) 68.), *sucem* (15v (70.) 69., 18r (91.) 90., 25r (144.) 143.), *suci* (15v (73.) 72., 16r (74.) 73., 24v (139.) 138., 25r (142.) 141., 25r (143.) 142., 26r (151.) 150.), *sucu* (27v (162.) 161.), a za pojednostavljivanje skupa tc imenica otac: *oca* (1r). Za razliku od skupa dc, suglasnički skup dsk nikada ne gubi dental d: *gospodskim* (3r (4.) 4., 3v (5.) 5.), *gospodskom* (4r (7.) 7.), *gospodskoj* (4r (9.) 9.), *gospodske* (4v (10.) 10.), *gospodsko* (5v (18.) 18.), *gradske* (5r (15.) 15.), *gradsko* (5v (18.) 18.), *ljudsko* (17r (87.) 86.). Primjeri za skup suglasnički tsk i svr nepotvrđeni su. Slično kao i sa skupom dsk je i sa skupom tst u kojemu se ne gubi prvo t: *bogatstvo* (26v (155.) 154.).

Leksemi *gljedeti* (18v (96.) 95.), *kljicalo* (7r (24.) 24.), *kljič* (6v (23.) 23., 7r (23.) 23. x 2) i *prigljedati* (5r (15.) 15.) prikazuju promjenu skupova gl i kl u glj i klj (gl > glj, kl > klj). Milan Moguš kaže da ta promjena upućuje na karakteristike koje dokazuju senjsku provenijenciju prijepisa Senjskoga statuta.⁵

Ukratko, najvažniji su zaključci za fonologiju prijepisa Senjskoga statuta:

1. Glas ə daje vokal a (ə > a).
2. Zamjenica *ča* dokazuje da se radi o čakavskome narječju.
3. Vokalizacija glasa ə u slabome položaju pokazuje postojanje tzv. čakavske jake vokalnosti.
4. Oblik *və* kao prijedlog (*və*) realizira se kao *v*, *va* ili *u*.
5. Oblik *və* kao prefiks (*və-*) realizira se kao *va* ili *u*.
6. Prednji nazal ɛ realizirao se u vokal *e* (ɛ > e).
7. Prednji nazal ɛ iza palatala č, ž, i j ne mijenja se u vokal *a* (j, č, ž + ɛ > a): *prijeti*, *početi*.
8. Stražnji nazal ɔ reflektira se u vokal *u* (ɔ > u).
9. Prisutan je miješani, ikavsko - ekavski refleks jata po pravilu Mayer – Jakubinskij s prevagom ikavskih likova.
10. U prijepisu Senjskoga statuta postoje apokopirani infinitivi. Oni su rjeđi od potpunih infinitiva.

⁵ M. MOGUŠ, 1988, 55.

11. U prijepisu Senjskoga statuta događa se kontrakcija zamjenica (ki – ka – ko – ke – ku).
12. Javlja se i vokalska promjena vokala o u vokal u (o > u) koja je vjerojatno posljedica bilježenja zatvaranja vokala o prema vokalu u.
13. U prijepisu Senjskoga statuta postoji prijevoj.
14. Uz slogotvorno *ɾ* redovito se nalazi popratni vokal. Taj je vokal najčešće vokal e.
15. Slogotvorno *ɟ* redovito se reflektira u vokal u (*ɟ* > u). Dakle, refleks *q* i *ɟ* isti je.
16. Završno l čuva se u muškome rodu glagolskoga pridjeva radnog i imenica.
17. Fonem h zabilježen je u prijepisu Senjskoga statuta. U rijetkim se slučajevima gubi. U intervokalnome položaju iza vokala u fonem h ne prelazi u v (uHV > uvV).
18. Refleks praslavenskoga *t' je ć.
19. Refleks praslavenskoga *d' je j.
20. U pojedinim primjerima primjećuje se depalatalizacija.
21. Rotacizam postoji u prijepisu Senjskoga statuta (VžV > VrV).
22. Metateza u suglasničkom skupu jt ne događa se u infinitivu (jt > tj).
23. Postoji skup šć nastao kao refleks skupa *sk' / *st' (šćakavizmi).
24. Metateza se uvijek provodi u suglasničkom skupu vs (vs > sv).
25. Suglasnički skup čl još se uvijek dobro čuva. Katkada prelazi u č (čl > čø).
26. Suglasnički skupovi gd i pt dobro se čuvaju.

II.

Za razumijevanje morfologije prijepisa Senjskoga statuta najprije će se proučiti flektivni morfovi imenica i glagola, a potom i ostale promjenjive i nepromjenjive vrste riječi. Istaknut će se važniji i značajniji padeži te važnije morfološke osobitosti.

Morfologija prijepisa Senjskoga statuta ne čuva mnogo starine. Pronalaze se mlađi oblici flektivnih morfova kakvi postoje i u sklonidbama u hrvatskome standardnom jeziku. Već na početnim stranicama Senjskoga statuta može se steći približna predodžba o oblicima imenica i pridjeva. Nominativ imenica muškoga roda jednine ima, očekivano, flektivni morf –ø: *pukø* (1r), *g(ospo)dinø* (1v), *pučaniinø* (9r (32.) 32., 11v (41.) 40. x 2, 14r (57.) 56., 19r (100.) 99., 19v (101.) 100., 19v (103.) 102., 23v (129.) 127., 27v (163.) 162.), *žitakø* (22r

(120.) 118.), a nominativ jednine imenica srednjega roda flektivni morf –o: *selo* (20v (108.) 107.), *vino* (20v (110.) 109. x 2, 21r (111.) 110., 21r (113.) 112.). Genitiv muškoga i srednjega roda jednine dobiva flektivni morf –a: *oca* (1r), *sina* (1r), *duha* (1r), *Leta* (1r), *miseca* (1r), *maja* (1r), *nastojanja* (1r), *grada Senja* (1v, 2r), *gospodina Boga* (1r), *gospodina Bartula* (1v), *Vinodola* (1v), *vikara* (1v), *g(ospodi)na Lovrenca* (1v), *Ivana iz Kerka i gospodina Pavla iz Kerka* (1v), *dvima (...) gospodina Štefana viteza vikara* (1v), *tributa* (2v (2.) 2.), *plaćanja* (3r, 20r (106.) 105.), *janca* (3v (5.) 5.), *kozlića* (3v (5.) 5.), *vina* (3v (6.) 6.), *dohotka* (3v (6.) 6., 4r (8.) 8.), *človika* (4r (8.) 8.), *dobra* (4r (8.) 8.), *dopušćenja* (4v (13.) 13), *prestupnika* (5v (17.) 17.), *mesta* (18v (96.) 95.), *leta* (20v (110.) 109.). U dativu jednine zabilježen je flektivni morf –u: *pućaninu* (4r (8.) 8., 8v (29.) 29., 11v (41.) 40.), *človiku* (4r (8.) 8.), *aversariju* (10r (34.) 33.), *notaru* (11r (38.) 37.), *pristavu* (11r (39.) 38.), *dvoru* (11v (41.) 40., 13v (50.) 49.), *pućaninu* (11v (41.) 40.), *potknežinu* (24v (136.) 135.), *vikaru* (24v (136.) 135.), *gradu* (27r (157.) 156., 27v (160.) 159.), *razlogu* (27r (160.) 159.), *rektoru* (28r (166.) 165.), *gospodinu knezu* (28r (166.) 165.). U akuzativu muškoga roda jednine imenica dobiva flektivni morf –ø: *fermacion* (1r), *pomnjost* (1v), *red* (1v), *način* (1v), *deliberacion* (1v, 2r), *strah* (6r (19.) 19.), *kontrat* (7r (24.) 24.), *napridak* (10v (36.) 35.), *grad* (22r (119.) 117., 22r (120.) 118., 23v (129.) 127.), a imenica srednjega roda morfove –o ili –e ovisno o palatalnosti osnove: *leto* (6r (19.) 19., 6r (20.) 20., 16r (74.) 73., 20v (108.) 107.), *vino* (13v (52.) 51., 15r (64.) 63., 16r (76.) 75., 16v (78.) 77., 16v (79.) 78.), *blago* (19v (102.) 101.), *sočivo* (22r (120.) 118.), *drivo* (27v (163.) 162.), *zlo* (28r (164.) 163.), *meso* (28r (166.) 165.); *odlućenje* (1v, 2r), *pripovijanje* (5v (17.) 17.), *življenje* (21v (117.) 115.), *pečatjenje* (28v (168.) 167.). Akuzativ jednine imenica u ovim je primjerima jednak nominativu jednine. Budući da je akuzativ jednine u leksemu *pućanina* (14r (57.) 56., 14v (58.) 57., 14v (60.) 59.) jednak genitivu jednine s flektivnim morfom –a, može se reći da prijepis Senjskoga statuta poznaje kategoriju živosti jer je za neživo A = N, a za živo A = G. U lokativu muškoga i srednjega roda jednine imenice imaju flektivne morfove –u kao i u dativu jednine: *miru* (1r), *delu i meritanju* (1r), *procinjenju* (1v), *zakonu* (1v, 1r), (*gradu*) *Senju* (2r), *deržanju* (2v (1.) 1.), *moru* (3v (3.) 3., 3v (5.) 5., 4r (7.) 7., 5r (16.) 16., 18v (96.) 95., 19v (103.) 102. x 2, 21v (117.) 115. x 2, 21v (118.) 116., 22r (121.) 119.), *suhu* (3v (5.) 5., 21v (117.) 115., 22r (121.) 119.), *citimeru* (7r (23.) 23.), *mestu* (7r (23.) 23.), *viću* (7r (23.) 23.), *pismu* (7v (26.) 26.), *mandatu* (7v (26.) 26.), *statutu* (8r (27.) 27.), *zakonu* (8r (27.) 27., 9r (30.) 30., 9r (32.) 32., 11v (41.) 40., 21v (117.) 115., 26v (155.) 154.), *dvorniku* (8v (29.) 29.), *banku* (8v (30.) 30., 9r (30.) 30.), *oficijalu* (9v (33.) 32.), *vladanju* (10r (35.) 34.), *početku* (15v (70.) 69.),

menud (20v (110.) 109., 21v (111.) 110.), *zvonjenju* (21r (111.) 110.), *oficiju* (21r (112.) 111., 28r (165.) 164.), *poštenju* (26r (151.) 150.), *deskrecionu* (26v (155.) 154., 28r (164.) 163.), *portu* (27v (163.) 162.), *gradu* (28v (166.) 165.). Morf –om koji se nalazi u lokativu jednine muškoga roda: *rektorom* (1r), vjerojatno je pogreška Vuka Ručića. U jednome primjeru pronalazim i flektivni morf –o: (biti na) *mesto* (8r (27.) 27.) gdje sintaktički lokativ ima oblik akuzativa.⁶ Flektivni morf –u najmlađi je morf koji se može pojaviti u lokativu. U muškome i srednjemu rodu instrumentala jednine imenice imaju morf –om: *načinom* (1r), *zakonom* (1r), *zvonom* (1r), *ostankom* (2v (1.) 1.), *palicom* (11v (58.) 57.), *kamikom* (14v (59.) 58., 14v (60.) 59.), *merom* (15r (64.) 63.).

U nominativu množine imenica muškoga i srednjega roda javlja se kratka množina s flektivnim morfom –i: *sini* (1v), *pučani* (5r (16.) 16., 18v (96.) 95., 19v (104.) 103., 22r (119.) 117., 22r (120.) 118.). Pojava duge množine u ostalim istarskim i primorskim statutima rijetka je.⁷ U genitivu množine imenica nalaze se flektivni morfovi –ov, –i i –ø: *statutov* (1v), *g(ospodi)nov* (1v), *vičnikov* (1v), *rektorov* (2r, 8v (29.) 29., 11r (40.) 39.), *meštrov* (4v (12.) 12), *narokov* (5r (15.) 15., 25r (139.) 138., 25v (148.) 147. x 2, 25v (150.) 149., 26v (155.) 154.), *zakonov* (7r (23.) 23.), *rekturov* (8v (28.) 28.), *pošešionov* (9r (31.) 31., 21v (118.) 116.), *pučanov* (9v (33.) 33., 20v (109.) 108., 22v / 23r (125.) 123., 23r (128.) 126.), *uzrokov* (9v (34.) 33.), *oficijalov* (15v (71.) 70.), *bikarov* (16r (74.) 73.), *podložnikov* (20v (109.) 108.), *mandirov* (23v (129.) 127.); *muži* (1v); *vlastel* (2r), *vitez* (2r), *vin* (3v (6.) 6.). U dativu množine imenica muškoga i srednjega roda stariji je flektivni morf –om: *težakom* (21v (118.) 116.), a mlađi –ima: *ljudima* (27v (160.) 159.), a u akuzativu množine –e: *razloge* (1v), *zakone* (2r), *brode* (27v (163.) 162.). U lokativu množine imenica muškoga i srednjega roda zabilježio sam morf –ih: *brodih* (5r (15.) 15.), *drivih* (5r (15.) 15.), *mislih* (8v (27.) 27.), *pismih* (9r (31.) 31.). Javlja se u instrumentalu množine flektivni morf –i: *ljudi* (12v (45.) 44.), *drivi* (13v (51.) 50.) i nastavak –imi koji je nastao stapanjem staroga nastavka –i s nastavkom –mi iz bivših i –osnova: *mulimi* (28r (165.) 164.). Potpuni ili djelomični sinkretizam između dativa, lokativa i instrumentala još se nije pojavio.

Imenice ženskoga roda u genitivu jednine imaju flektivni morf –e: *pravice* (1r), *Gacke* (1v), *Kerbave* (1v), *kolese* (5r (14.) 14.), *dacije* (23r (126.) 124.), a u dativu jednine –i: *šaki* (14v (59.) 58.). U akuzativu jednine zabilježio sam morf –u (što ovisi o refleksu stražnjega nazala): *tergovinu* (3r (3.) 3.), *desetinu* (3r (4.) 4.), *daciju* (3r (4.) 4., 3v (5.) 5., 3v (6.) 6., 4r (7.) 7., 19v (101.)

⁶ B. KUZMIĆ, 2007, 22.

⁷ A. ŠEPIĆ, 1953, 30.

100., 19v (102.) 101., 19v (103.) 102., 25r (142.) 141., 25r (143.) 142.), *živinu* (3v (5.) 5., 23r (126.) 124.), *penu* (4r (10.) 10...), *vleku* (4v (10.) 10.), *kolestu* (5r (15.) 15.), *stražu* (5r (15.) 15.), *tergovinu* (5v (17.) 17.), *pravdu* (6r (19.) 19., 8v (30.) 30., 10v (36.) 35., 11r (38.) 27.), *pravicu* (7r (24.) 24.), *cenu* (7v (26.) 26.), *folju* (9r (31.) 31.), *kaužu* (11v (41.) 40. x 2, 16r (77.) 76.), *kapsu* (12r (42.) 41.), *škodu* (12v (44.) 43., 17r (87.) 86., 18r (94.) 93.), *kazu* (13r (46.) 45.), *divojku* (13r (48.) 47., 14r (56.) 55. x 2, 16v (79.) 78.), *ženu* (13r (48.) 47., 14r (56.) 55. x 2, 16v (79.) 78.), *malvaziju* (13v (52.) 51.), *rumaniju* (13v (52.) 51.), *tovernu* (13v (52.) 51., 16r (76.) 75., 21r (112.) 111.), *vodu* (14r (54.) 53.), *kuću* (14v (62.) 61., 25r (144.) 143.), *meru* (15r (65.) 64., 15r (68.) 67.), *beritu* (15v (72.) 71.), *libru* (15v (72.) 71.), *libricu* (15v (73.) 72., 24v (136.) 135.), *nedilju* (16r (74.) 73.), *udovicu* (16v (79.) 78.), *mužaticu* (16v (83.) 82.), *tergovinu* (16v (83.) 82., 17v (89.) 88., 20r (104.) 103.), *crikvu* (16v (83.) 82.), *potribu* (20v (109.) 108.), *odiću* (21v (117.) 115.), *plaću* (25r (139.) 138.), *Gat[c]ku* (27v (161.) 160.), *krajinu* (28r (164.) 163.). Zanimljiv je morf –ø u akuzativu jednine u leksemu *slobodø* (26r (151.) 150.). Vjerojatno se radi o imenici muškoga roda koja se i sklanja po glavnoj promjeni muškoga roda.⁸ U lokativu jednine ženskoga roda flektivni je morf –i: *volji* (4r (9.) 9.), *pravdi* (8r (27.) 27., 9v (32.) 32.), *kvaderni* (9v (33.) 32.), *tatbini* (12r (43.) 42.), *toverni* (13v (53.) 52., 14v (64.) 63, 21r (113.) 112.), *kući* (14v (61.) 60., 16v (79.) 78.), *službi* (18r (93.) 92.), *jurisdicioni* (20r (105.) 104.), *peršoni* (26r (151.) 150.). U genitivu množine ženskoga roda nalazim flektivni morf –ø: *gredø* (23v (119.) 127.), *nečistoćø* (14r (55.) 54.), u akuzativu množine imenica ženskoga roda morf –e: *ure* (8r (27.) 27.), *avdencije* (8r (27.) 27.), a u lokativu ženskoga roda množine kao što je rečeno flektivni morf –ah: *šentencijah* (8v (30.) 30.), *kućah* (9v (33.) 32., 15r (66.) 65.), *nedjeljah* (21r (111.) 110.), *planinah* (23r (128.) 126.), *pašah* (27v (161.) 160.), *Modrušah* (28r (165.) 164.), a u instrumentalu množine ženskoga roda flektivni je morf –ami: *pašami* (27r (157.) 156.).

Imenice ženskoga roda koje se sklanjaju po i – sklonidbi u svim padežima osim nominativu, akuzativu i instrumentalu jednine te dativu, lokativu i instrumentalu množine dobivaju flektivni morf –i: *zapovidi* (L. jd., 2r x 2, 28r (166.) 165.), *stvari* (G. mn u člancima 2v (1.) 1., 5r (10.) 10., 8r (27.) 27., 17v (88.) 87., 21v (117.) 115., 22v (123.) 121., a A. mn u 1v x 2, 3v (5.) 5., 6r (21.) 21. x 2, 8v (30.) 30., 11r (39.) 38., 14r (54.) 53., 26v (156.) 155.), *kriposti* (U 1v stoji u G. mn., a u 6v (21.) 21. u A. mn.), *serditosti* (L. jd., 14v (63.) 62.), *oblasti* (L. jd., 15v (71.) 70., 15v (73.) 72.), *milosti* (L. jd., 27r (157.) 156.), *noći* (27v (161.) 160.). U nominativu je jednine flektivni morf –ø.

⁸ Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, 1955, 552.

Jednako je tako u akuzativu jednine: *skerb* (2r), *noć* (5r (5.) 5.), *ljubav* (6r (19.) 19.) *prijezan* (6r (19.) 19.), *neprijazan* (6r (19.) 19.). U lokativu množine javlja se flektivni morf –ih: *stvarih* (9r (31.) 31.), a u instrumentalu množine dobivaju flektivni morf –ami: *stvarjami* (17v (88.) 87.), *ričjami* (18r (92.) 91., 18r (93.) 92.). Ni ovdje ne dolazi do sinkretizma. Nije teško primijetiti da i strane riječi dobivaju hrvatske flektivne morfove.

Primijetio sam i umanjenicu: *libricu* (15v (73.) 72., 24v (136.) 135.). Ta se umanjenica tvori oblikotvornim morfom –ic–.

Pridjevi, participi, zamjenice (u službi veznika), brojevi u genitivu jednine dobivaju morfove –og(a) ili –(e)ga ovisno o palatalnosti osnove. Nepalatalne osnove dobivaju nastavak –og(a), a palatalne –(e)ga: *nerazdijelena* (1r), *S/svetoga* (1r, 6r (19.) 19., 6r (20.) 20. x 2, 16v (83.) 82., 19v (100.) 99., 20r (107.) 106., 26r (153.) 152., 28v (167.) 166.), *rojenoga* (1v), *Kerčkoga* (1v), *[Modruš]koga* (1v), *senjskoga* (1v, 5r (14.) 14., 5r (15.) 15., 6v (21.) 21. x 2, 19r (97.) 96.), *kerškoga* (1v, 2r), *rečenoga* (2r x 2), *vlastovitoga* (3v (6.) 6.), *vanjskoga* (3v (6.) 6., 21r (112.) 111.), *zvanjskoga* (4v (11.) 11.), *pravednoga* (9r (31.) 31.), *dalmatinskoga* (15r (69.) 68., 25r (142.) 141.), *mladoga* (19v (100.) 99.), *novoga* (20v (110.) 109.), *senjskog* (27r (160.) 159.), *samoga* (6r (21.) 21.); *svakoga* (3r (4.) 4., 3v (5.) 5.), *svoga* (3v (6.) 6., 10v (36.) 35., 11v (41.) 40. x 2, 19r (97.) 96.), *koga* (3v (7.) 7., 4r (8.) 8., 4r (9.) 9., 4v (11.) 11., 6v (21.) 21., 10v (36.) 35., 18r (93.) 92., 18v (96.) 95.), *toga* (4r (9.) 9., 6v (23.) 23., 10v (37.) 36.), *svakoga* (4r (10.) 10., 5v (17.) 17., 10v (37.) 36., 25v (145.) 144.), *onoga* (7v (25.) 25.), *ovoga* (8v (28.) 28., 18r (92.) 91., 19v (102.) 101., 21v (117.) 115.), *nijednoga* (10r (34.) 33., 23r (128.) 126., 27r (160.) 159.); *jednoga* (6r (21.) 21., 23v (131.) 130., 24v (137.) 136., 26v (156.) 155.), *jednog* (24r (132.) 131.), *drugoga* (3v (7.) 7., 14r (57.) 56., 14v (63.) 62.), *drugog* (6v (21.) 21), *tretoga* (8v (30.) 30.), *devetoga* (11v (41.) 40.), *desetoga* (10v (37.) 36.), *četerdesetoga* (10v (37.) 36.); *tekućega* (1r), *svemogućega* (1r), *bifšega* (1v), *našega* (27r (160.) 159.). Dokaz je to da se čuva u prijepisu Senjskoga statuta opreka po palatalnosti. Usto, nije teško primijetiti u navedenim primjerima da se često dodaje neobavezni navezak –a: *senjskoga* – *senjskog*, *jednoga* – *jednog*, *drugoga* – *drugog*. Oblici s naveskom češći su od oblika bez njega.

I brojevi od jedan do četiri sklonjivi su u prijepisu Senjskoga statuta: *tribi da se posvidočī svidoci trimi; od tatbine za libar 100 ima se četirimī svidočiti* (= I. mn., 13r (46.) 45.)

Što se glagola tiče, već je rečeno da se pojavljuju apokopirani infinitivi, tj. infinitivi bez završnoga –i u infinitivnome nastavku. Osim nastavaka –tø i –ti, u prijepisu Senjskoga statuta pojavljuje se i infinitivni nastavak –ći: *izreći*

(2v (1.) 1.), *priseći* (6r (19.) 19.), *poći* (8v (28.) 28.), *reći* (8v (29.) 29.), *moći* (12r (42.) 41.), *ići* (21v (117.) 115.), *vući* (23v (129.) 127.). S flektivnim morfom -ći tvori se i glagolski prilog sadašnji: *počinjajući* (1v), *želeći* (1v), *imajući* (1v, 2r), *prebivajući* (2r, 20r (105.) 104.), *plaćajući* (3r (4.) 4., 7v (25.) 25., 19v (101.) 100.), *zahranjujući* (3r (4.) 4., 3v (5.) 5., 3v (6.) 6., 4v (10.) 10., 5v (18.) 18.), *stavljajući* (6r (19.) 19.), *sideći* (9r (30.) 30.), *stojeći* (10r (35.) 34.), *zovući* (10v (36.) 35.), *znimajući* (13v (52.) 51.), *gredući* (14r (54.) 53.), *deržeći* (15r (68.) 67.), *budući* (15v (73.) 72., 17v (88.) 87.), *prodajući* (16v (79.) 78., 18v (95.) 94., 28r (166.) 165. x 2), *hodeći* (17r (85.) 84.), *nastojeći* (18r (93.) 92.), *kradeći* (18v (95.) 94.), *otijajući* (19v (102.) 101., 19v (103.) 102.). I glagolski prilog sadašnji može se apokopirati (-ćø): *dosižuć* (13r (46.) 45.), *pitajuć* (16r (76.) 75.) *plaćajuć* (20r (104.) 103.). Glagolski su prilozii prošli u prijepisu Senjskoga statuta: *neoveršivši* (7r (23.) 23.), *slišavši* (8r (27.) 27.), *zazvavši* (8v (30.) 30.), *prezentavši* (9r (32.) 32.), *davši* (11v (41.) 40.), *našavši* (12v (45.) 44.), *spustivši* (14v (60.) 59.), *plativši* (16v (78.) 77.), *učinivši* (18v (95.) 94.) i *udrivši* (21r (127.) 125. x 2). Glagolski prilog prošli je i leksem *bifšega* (1v) samo što je v kao opstruent ispred bezvučnoga š prešao u svoj bezvučni parnjak f. Taj glagolski prilog u hrvatskome jeziku koristi se kao pridjev, odnosno zadržao je mogućnost sklonidbe. Ispred glagolskoga priloga sadašnjega i glagolskoga priloga prošloga u prijepisu Senjskoga statuta može stajati negacija: *ne plaćajući* (7v (25.) 25.), *ne budući* (17v (88.) 87.), *ne plaćajuć* (20r (104.) 103.), *ne mogući* (28r (164.) 163.), zatim *ne prezentavši se* (9r (32.) 32.), *ne plativši vino vazeto* (16v (78.) 77.), *ne udriivši* (21r (127.) 125.). Za morfološku raščlambu važnije je da se glagolski prilozii mogu sklanjati (kao i leksem *bifši* – *bivši*), npr. (*van grada*) *stanućemu* (8v (29.) 29.), *pitajućega* (16r (74.) 73.), *sidećemu* (18r (91.) 90.). Takve se konstrukcije prevode odnosnom surečenicom, npr. *stanujućemu* – *koji stanuje izvan grada*.

Od glagolskih vremena značajan je aorist koji se koristi za počinjanje članaka u statutu, npr. *dokonjaše*, *odlučiše*, *dokončaše*, *urđinaše*, *sentecijaše*. Zabilježio sam i futur prvi koji se tvori od infinitiva i prezenta pomoćnoga glagola htjeti: *će činiti* (6r (19.) 19.), *će deržati* (6r (19.) 19.).

Od glagolskih načina važan je kondicional prvi. Kondicional prvi tvori se od aorista glagola biti i glagolskoga pridjeva radnog: *bi vladali* (1r), *bi mogla* (2v (1.) 1.), *bi donosili* (3r (3.) 3.), *bi unašal* (3r (4.) 4.), *bi zakupili* (3r (4.) 4.), *bi kupili* (3r (4.) 4., 22v (125.) 123., 25r (144.) 143.), *bi donašali* (3v (5.) 5.), *bi privažali* (3v (6.) 6.), *bi hotili* (3v (6.) 6., 18v (96.) 95. x 2, 19r (97.) 96.), *bi privazeli* (3v (6.) 6., 17v (88.) 87.), *bi kupil* (4v (8.) 8., 12r (42.) 41., 15v (73.) 72., 24v (136.) 135.), *bi prodal* (4r (8.) 8.), *bi bilo* (4r (9.) 9., 8v (29.) 29.), *pristupilo bi se* (4v (10.) 10.), *bi pristupil* (4v (11.) 11., 4v (12.) 12., 4v (13.)

13., 5v (17.) 17., 17v (89.) 88.), *bi prigrišil* (4v (13.) 13.), *bi čul* (5v (18.) 18.), *bi učinilo* (5v (18.) 18.), *bi deliberalo* (5v (18.) 18.), *bi dokonjalo* (5v (18.) 18.), *bi pisal* (6r (21.) 21.), *bi učinil* (6v (21.) 21., 7r (24.) 24., 11v (41.) 40. x 2, 14r (55.) 54., 13v (50.) 49., 16v (78.) 77., 28r (164.) 163.), *bi našlo* (6v (21.) 21.), *bi moglo* (6v (21.) 21.), *bi učinjeno* (6v (21.) 21.), *bi klicalo* (7r (24.) 24.), *bi imal* (7r (24.) 24., 11v (41.) 40., 12r (42.) 41., 12v (43.) 42.), *bi posedala* (7r (24.) 24.), *bi uživao* (7v (25.) 25. x 2), *bi kuntradikal* (7v (26.) 26.), *bi prepovidao* (7v (26.) 26.), *bi hotil* (8r (27.) 27., 10r (35.) 34., 10v (36.) 35.), *bi mogao* (8v / 9r (30.) 30. x 2, 18v (94.) 93.), *bi kumparil* (9v (33.) 32., 10r (35.) 34.), *bi nastojao* (9v (33.) 32.), *bi našal* (9v (33.) 32., 12r (43.) 42. x 2, 12v (43.) 42., 12v (44.) 43., 17r (85.) 84.), *bi bila* (10r (34.) 33.), *bi stal* (10r (34.) 33.), *bi došli* (10r (35.) 34.), *bi pravdao* (10v (36.) 35.), *bi prišao* (10v (36.) 35. x 2), *bi dobit* (*sic!*: *zgbil*) (11v (41.) 40.), *bi platil* (11v (41.) 40. x 2, 12r (42.) 41., 12r (43.) 42.), *bi dopustil* (11v (41.) 40.), *bi tiral* (11v (41.) 40.), *bi akužao* (12v (46.) 45.), *bi dosigala* (12v (46.) 45.), *bi svidočilo* (12v (46.) 45.), *bi tajao* (13r (46.) 45.), *bi mogli* (13r (46.) 45.), *bi tajil* (13r (46.) 45.), *bi silovao* (13r (48.) 47.), *bi došao* (13v (51.) 50.), *bi prodavao* (13v (52.) 51.), *bi igrao* (13v (53.) 52.), *bi perskao* (14r (54.) 53.), *bi pristupil* (14r (54.) 53.), *bi proljao* (14r (55.) 54.), *bi izbil* (14r (56.) 55., 14v (58.) 57., 14v (59.) 58., 14v (61.) 60., 16v (79.) 78., 16v (80.) 79., 16v (81.) 80.), *bi bil* (= udario bi, 14r (56.) 55.), *bi ranil* (14r (57.) 56., 14v (63.) 62.), *bi udril* (14v (60.) 59., 18r (93.) 92.), *bi ulizao* (14v (62.) 61., 17r (87.) 86.), *bi deržao* (15r (66.) 65.), *bi znel* (15v (72.) 71.), *bi imali* (16r (75.) 74.), *bi zatajao* (16r (77.) 76.), *bi zašao* (16r (78.) 77.), *bi dal* (16v (82.) 81.), *bi prihodila* (16v (83.) 82.), *bi pokupil* (17r (84.) 83.), *bi pomanjkalo* (17r (86.) 85.), *bi bil* (= biti, postojati, 17v (88.) 87., 12r (112.) 111.), *bi privazao* (17v (88.) 87., 17v (89.) 88.), *bi užgao* (17v (90.) 89.), *bi ukazao* (17v (90.) 89., 25v (145.) 144.), *bi rekao* (18r (91.) 90.), *bi opsovao* (18r (92.) 91.), *bi omarmnjao* (18r (92.) 91.), *bi štrapacao* (18r (93.) 92.), *bi općutil* (18r (94.) 93.), *bi protestirao* (18r (94.) 93.), *bi vidil* (18v (95.) 94.), *bi vozili* (18v (96.) 95.), *bi pošli* (19r (97.) 96.), *bi dopeljani* (19v (101.) 100.), *bi činile* (20v (109.) 108.), *bi htile* (21v (117.) 115.), *bi stali* (21v (118.) 116., 22v (123.) 121., 27v (161.) 160.), *bi pripeljali* (22r (119.) 117.), *bi hodila* (23r (126.) 124.), *bi [zvukal]* (23r (127.) 125.), *bi privražalo* (25r (143.) 142.), *bi bili* (= postojati, 26r (152.) 151.), *bi stavila* (28r (164.) 163.), *bi osudil* (28r (164.) 163.). Brojnost kondicionala "nas ne smije iznenaditi jer riječ je o pravnom tekstu koji je zasnovan na potencionalnoj radnji a to se upravo njime izražava."⁹ U prijepisu Senjskoga statuta postoji i kondicional drugi: *bi bil dal* (11v (41.) 40.) i *bi prodali bili* (22v

⁹ B. KUZMIĆ, 2007, 20.

(124.) 122.) koji se tvori od kondicionala prvoga glagola biti i glagolskoga pridjeva radnog. Nije teško zamijetiti da se kondicional koristi u svim rodovima i samo u trećem licu jednine i trećem licu množine. U izricanju prošle glagolske radnje koriste se i glagolski pridjevi trpni: *bi učinjeni* (6v (23.) 23.), *bi učinjeno* (7r (23.) 23.), *bi vržen* (7r/7v (24.) 24.), *bi učinjen* (7v (25.) 25.), *bi pozvan* (9v (33.) 32.), *bi dužan* (11v (41.) 40.), *bi oškojen* (12v (43.) 42.), *bi ukradena* (12v (45.) 44.), *bi osvajan* (13r (46.) 45.), *bi citan* (16r (77.) 76.). U prijepisu su Senjskoga statuta, prema tome, zabilježeni i glagolski pridjev radni i glagolski pridjev trpni.

Osim kondicionala javlja se i imperativ. I imperativi su česti kao i kondicionali. Imperativ se tvori česticom *da* i prezentom. Onim glagolima koji traže dopunu dodaje se infinitiv ili pridjev. Neki su imperativi: *da budu* (2v (1.) 1., 3r (4.) 4., 4r (7.) 7., 5r (14.) 14., 5r (15.) 15., 5r (16.) 16., 5v (18.) 18.), *da mozi* (2v (2.) 2. x 2, 3v (7.) 7., 4r (9.) 9., 4v (12.) 12., 4v (13.) 13.), *da budi* (3r (5.) 5., 3v (6.) 6.), *da bude* (3r (4.) 4., 4r (8.) 8.), *da imaju* (3r (4.) 4., 5r (15.) 15.), *da imi* (4r (8.) 8., 4r (10.) 10.), *da je* (4r (9.) 9.), *da smi* (4v (11.) 11.), *da mozite* (5v (16.) 16.), *da imiti* (5v (18.) 18., 6r (19.) 19., 6r (20.) 20.), *da ima* (5v (18.) 18., 6r (19.) 19.), *da mogu* (6r (21.) 21.), *da se učini* (7r (23.) 23.), *da se oznani* (9v (33.) 32.), *da gubi* (11r (38.) 37., 11v (41.) 40.), *da plati* (12v (43.) 42.)...

Prijepis Senjskoga statuta razlikuje nesvršeni i svršeni vid glagola, npr. *plaćati* (3r (4.) 4., 3v (6.) 6., 12r (42.) 41., 15v (73.) 72., 21v (117.) 115., 26v (156.) 155.) – *platiti* (3v (5.) 5., 3v (6.) 6., 4r (7.) 7., 9v (32.) 32., 9v (33.) 32., 10r (35.) 34., 11r (39.) 38., 11v (41.) 40., 12r (42.) 41., 12v (43.) 42. x 2, 12v (44.) 43., 13v (51.) 50., 19r (99.) 98., 25v (147.) 146.), *prodati* (3v (7.) 7., 4r (7.) 7., 6v (23.) 23., 12r (42.) 41., 19v (103.) 102.) – *prodavati* (16r (75.) 74., 16r (76.) 75.), *kupiti* (4v (12.) 12., 6v (23.) 23., 13v (49.) 48.) – *kupovati* (5v (17.) 17., 16v (83.) 82.), *činiti* (5r (15.) 15., 6r (19.) 19., 6v (21.) 21., 26r (152.) 151., 26r (154.) 153.) – *učiniti* (9v (33.) 32., 18v (94.) 93., 18v (95.) 94.), 7r (24.) 24.)...

Još treba spomenuti da prijepis Senjskoga statuta poznaje dvojину ili dual: *...veće dokonjaše da imenovani dva su oficiala, ča jest kanciler i dvornik, imaju biti u pomoć rekturov za poći obsluživati njihov oficij...* (8v (28.) 28.), *...veće dokonjaše da imenovani tri dni od pravde na ke dva suca side...* (8v (30.) 30.), *...da nigdor ne mozi apelati pravde zgubljene od ke godi pošešioni nego prid obadva gospodina skupa...* (11r (40.) 39.), *...i ako bi se u takovu kazu ne mogli imiti nego dva verovana svidoka, od kih bi osvajan ter bi tajil, da se ima postaviti na muke...* (13r (46.) 45.), *...plaća na vrati od tergovine za svakih 6 stari a od svetoga Mihovila dne do mladoga leta dva mala soldina za te 6*

stari... (19v (100.) 99.), ...veće druga dva suca ima gospodin knez jurisdiction obrati po njegovoj volji... (24v (138.) 137.),...veće rečeni vlasteli imaju jurisdiction obrati s vičnici 2 navkira, ki imaju čuvati grada obnoč stražom... (25v (146.) 148.), ...da more uzeti soldina 4 i ne veće... (13r (47.) 46.), ...imaju...dvi librice mesa ili soldina 4... (16r (74.) 73.), ...ima imati dukata 4 od narokov miseci... (25v (148.) 147.), ...ima imiti...soldina 4 od libre... (10v (37.) 36.).

Valja prijeći na nepromjenjive riječi.

Od važnijih priloga mogu se izdvojiti: *koliko* (2v (1.) 1., 3r (4.) 4., 3v (5.) 5., 4v (11.) 11., 4v (12.) 12. x 2, 4v (13.) 13., 5v (17.) 17., 8r (27.) 27., 12r (42.) 41., 14r (54.) 53., 14r (55.) 54., 17r (87.) 86., 21v (118.) 116.), *kuliko* (3r (4.) 4., 19v (101.) 100., 20v (108.) 107.), *najpervo* (2v (1.) 1., 23v (130.) 128. x 2, 23v (131.) 130.), *nigdor* (4r (10.) 10., 4v (12.) 12., 6v (21.) 21., 6v (23.) 23., 11r (40.) 39., 16v (83.) 82.), *nikoliko* (5r (14.) 14.), *ondi* (5v (18.) 18., 21v (118.) 116.), *ovdi* (17v 89.) 88.), *tolikaj* (10r (35.) 34.), *tolikajše* (21v (118.) 116.), *toliko* (3r (4.) 4., 3v (5.) 5., 4v (12.) 12. x 2, 4v (13.) 13., 8r (27.) 27., 12r (42.) 41., 19v (101.) 100.), *tulikaj* (27v (161.) 160.), *tulikajše* (1v, 2r, 13v (53.) 52., 20r (104.) 103., 20v (109.) 108., 21v (116.) 114., 22r (119.) 117., 23r (127.) 125., 26r (155.) 154.), *tuliko* (3r (4.) 4., 19v (101.) 100., 20v (108.) 107.), *znova* (11v (41.) 40., 15v (71.) 70.), *zvan* (19v (102.) 101.), *zvana* (3v (6.) 6., 17v (90.) 89., 19v (101.) 100.).

Neki su prijedlozi: *kroz* (23v (130.) 128.), *meju* (20v (108.) 107.), *prez* (3v (7.) 7., 4v (13.) 13., 13v (51.) 56., 15r (67.) 66., 17r (85.) 84., 20r (106.) 105., 20r (107.) 106., 22r (121.) 119., 22v (123.) 121., 22v (124.) 122., 23r (126.) 124., 23r (128.) 126., 27r (160.) 159.), *s* (1r, 2v (1.) 1., 2v (2.) 2., 3r (3.) 3., 3r (4.) 4., 4v (10.) 10., 7v (25.) 25., 7v (26.) 26., 10r (35.) 34., 12v (45.) 44., 14v (58.) 57., 14v (60.) 59., 18v (95.) 94., 19r (96.) 95., 25v (146.) 145., 27r (157.) 156., 28r (165.) 164.), *u* (4r (8.) 8., 4r (9.) 9., 4v (11.) 11., 4v (12.) 12., 5r (15.) 15. x 2, 6v (23.) 23., 7r (23.) 23. x 2, 8r (27.) 27. x 3, 9r (31.) 31. x 2, 9v (32.) 32. x 2, 10r (35.) 35., 10v (36.) 35. x 2, 8v (28.) 28., 12r (42.) 41. x 2, 12r (43.) 42. x 3, 12v (43.) 42., 12v (44.) 43., 13r (46.) 45., 13v (51.) 50., 13v (52.) 51., 13v (53.) 52. x 2, 14r (55.) 54., 14v (59.) 58., 14v (60.) 59., 14v (61.) 60. x 2, 14v (62.) 61. x 2, 14v (63.) 62. x 3, 14v (64.) 63. 15r (64.) 63., 15r (65.) 64., 15v (70.) 69., 15v (71.) 70., 15v (73.) 72., 16r (74.) 73., 16r (77.) 76., 16v (78.) 77., 16v (79.) 78. x 2, 16v (80.) 79., 16v (81.) 80., 16v (82.) 81, 17r (84.) 83., 17r (85.) 84., 17r (87.) 86., 17v (88.) 87., 17v (89.) 88., 17v (90.) 89. x 2, 18r (91.) 90., 18r (92.) 91. x 2, 18r (93.) 92. x 2, 18r (94.) 93., 20r (104.) 103., 20r (105.) 104., 20v (109.) 108. x 2, 21r (111.) 110., 21r (113.) 112. x 2, 21v (117.) 115. x 2, 22r (119.) 117., 22r (120.) 118., 22v (123.) 121., 22v (124.) 122., 23v

(129.) 127., 23v (130.) 128., 25r (143.) 142., 26r (151.) 150. x 2, 26r (153.) 152., 26v (156.) 155. x 2, 26v (157.) 156., 27v (161.) 160. x 2, 27v (161.) 160., 27v (162.) 161., 27v (163.) 162., 28r (165.) 164., 28r (166.) 165., 28r (167.) 166.), *v* (21r (112.) 111., 28r (165.) 164.), *va* (1r, 18v (94.) 93.) i *z* (6v (21.) 21., 13v (51.) 50., 15v (72.) 71., 27v (161.) 160.).

Važnije su čestice: *god* (4r (11.) 11.), *godar* (5v (18.) 18., 8v (27.) 27., 12v (44.) 43., 13v (51.) 50., 14r (55.) 54., 14r (56.) 55., 16r (77.) 76. x 2, 16r (78.) 77., 16v (79.) 78., 16v (80.) 79., 16v (82.) 81., 17r (84.) 83., 17r (85.) 84., 17v (90.) 89., 18r (91.) 90.), *godir* (2v (2.) 2., 4v (10.) 10., 7v (25.) 25., 8r (27.) 27., 8v (30.) 30., 9r (31.) 31., 9v (33.) 32., 10v (36.) 35., 12r (43.) 42., 14r (54.) 53., 16v (77.) 76., 23r (128.) 126., 26v (155.) 154.).

Rečenice se povezuju veznicima. U prijepisu Senjskoga statuta nekoliko ih je.

Sastavni su veznici: *i* (1r x 11, 1v x 11, 2r x 8, 2v, 2v (1.) 1. x 4, 2v (2.) 2. x 6, 3r (3.) 3., 3r (5.) 5. x 2, 3v (5.) 5., 3v (6.) 6., 4r (8.) 8., 4r (9.) 9. x 2, 4r (10.) 10., 4v (10.) 10. x 3, 4v (13.) 13., 5r (14.) 14. x 3, 5r (15.) 15. x 6, 5r (16.) 16. x 2, 5v (16.) 16., 5v (18.) 18. x 5, 6r (19.) 19. x 4, 6r (20.) 20. x 2, 6r (21.) 21., 6v (21.) 21. x 3, 6v (22.) 22. x 6, 7r (23.) 23. x 4, 7r (24.) 24. x 2, 7v (25.) 25., 7v (26.) 26. x 2, 8r (27.) 27. x 12., 8v (28.) 28. x 2, 8v (30.) 30. x 2, 9r (30.) 30., 9r (31.) 31. x 4, 9r (32.) 32., 9v (33.) 32. x 3, 10r (34.) 33., 10r (35.) 34., 10v (36.) 35. x 2, 10v (37.) 36. x 2, 11r (38.) 37., 11r (39.) 38. x 2, 11r (40.) 39., 11v (41.) 40. x 6, 12r (42.) 41., 12r (43.) 42. x 3, 12v (43.) 42., 12v (44.) 43., 12v (46.) 45., 13r (46.) 45. x 2, 13r (47.) 46., 13v (52.) 51. x 3, 13v (53.) 52., 14v (54.) 53., 15v (69.) 68., 15v (71.) 70. x 4, 15v (72.) 71., 16r (75.) 74., 16r (76.) 75., 17r (86.) 85., 17r (87.) 86. x 2, 17v (88.) 87. x 3, 17v (89.) 88. x 2, 18v (96.) 95. x 3, 19r (97.) 96. x 2, 19v (103.) 102. x 2, 20r (104.) 103., 20r (105.) 104. x 3, 20r (107.) 106. x 4, 20v (108.) 107. x 3, 20v (109.) 108. x 2, 21r (111.) 110., 21r (113.) 112. x 3, 21v (116.) 114. x 4, 21v (117.) 115. x 2, 21v (118.) 116. x 3, 22r (119.) 117. x 3, 22r (120.) 118. x 2, 22r (121.) 119., 22v (123.) 121. x 3, 23r (123.) 121., 23v (129.) 127., 23v (130.) 128., 24v (134.) 133., 24v (136.) 135., 24v (137.) 136., 24v (138.) 137., 25v (147.) 146., 26r (151.) 150. x 3, 26r (152.) 151., 26r (154.) 153., 26v 156. (155.) x 3, 26v (157.) 156., 27r (157.) 156. x 3, 27r (160.) 159. x 2, 27v (160.) 159., 27v (161.) 160. x 5, 27v (163.) 162., 28r (165.) 164., 28r (166.) 165. x 4, 28v (167.) 166., 28v (168.) 167., kraj), *ter* (9v (33.) 32., 10v (36.) 35. x 2, 13r (46.) 45., 14r (56.) 55., 16r (77.) 76., 18r (94.) 93., 23r (127.) 125.), *tere* (17v (88.) 87)

Rastavni su veznici *ali* (u značenju ili) (1v, 2r, 3v (6.) 6., 4v (13.) 13., 5r (15.) 15. x 3, 6v (21.) 21., 12v (43.) 42., 13v (53.) 52., 14r (54.) 53., 14r (55.) 54., 14r (56.) 55. x 3, 15v (72.) 71., 16v (74.) 73., 16v (81.) 80., 17r (85.) 84.,

18r (92.) 91. x 2, 18r (93.) 92., 18v (96.) 95., 19r (97.) 96., 19v (102.) 101., 20v (109.) 108. x 2, 21r (114.) 113. x 2, 21v (117.) 115. x 4, 22r (120.) 118., 22v (122.) 120., 23v (129.) 127. x 3), *ili* (1r, 1v x 2, 2v (1.) 1. x 5, 2v (2.) 2., 3r (3.) 3. x 2, 3r (4.) 4. x 2, 3v (5.) 5., 3v (7.) 7., 4r (8.) 8. x 2, 5v (17.) 17. x 2, 5v (18.) 18. x 2, 6r (19.) 19., 6v (23.) 23., 7r (23.) 23. x 2, 7r (24.) 24. x 4, 7v (25.) 25. x 2, 7v (26.) 26., 8r (27.) 27. x 2, 8v (29.) 29., 9v (33.) 32. x 3, 10v (36.) 35. x 3, 11r (39.) 38., 11r (40.) 39., 11v (41.) 40., 13r (48.) 47., 14v (63.) 62., 15v (71.) 70. x 2, 15v (73.) 72., 16r (74.) 73., 16r (77.) 76., 16v (79.) 78. x 2, 18r (92.) 91., 18r (93.) 92., 18r (94.) 93., 18v (95.) 94., 18v (96.) 95. x 2, 19r (97.) 96. x 2, 20r (105.) 104., 22r (119.) 117., 22v (123.) 121., 27v (160.) 159., 27v (163.) 162., 28r (165.) 164.), *iliti* (4v (11.) 11., 5v (17.) 17., 7v (26.) 26., 8v (29.) 29., 16r (77.) 76., 27r (159.) 158., 27r (162.) 161., 28r (165.) 164.).

Suprotni je veznik *nego* (3v (6.) 6., 4v (10.) 10., 5v (17.) 17., 6v (21.) 21., 6v (23.) 23., 7r (24.) 24., 10r (34.) 33., 11r (37.) 36., 11r (40.) 39. x 2, 13r (46.) 45., 13v (53.) 52., 20r (104.) 103., 20v (110.) 109., 22r (119.) 117., 23v (129.) 127.)

Jedan je uzročni veznik: *cića* (4v (10.) 10., 5r (15.) 15., 7v (26.) 26., 9v (33.) 32., 10r (34.) 33., 11r (38.) 37.).

Pogodbeni su veznici: *ako* (3r (4.) 4., 4r (8.) 8. x 2, 4r (9.) 9., 6v (21.) 21., 7r (23.) 23., 7r (24.) 24. x 4, 7v (25.) 25., 7v (26.) 26., 8v (30.) 30., 9r (30.) 30., 9v (33.) 32. x 2, 10r (34.) 33., 10r (35.) 34. x 2, 10v (36.) 35., 11r (37.) 36., 11v (41.) 40. x 5, 21r (42.) 41. x 2, 12r (43.) 42. x 2, 12v (43.) 42. x 2, 12v (46.) 45., 13r (46.) 45. x 2, 13r (48.) 47., 14r (56.) 55., 14v (63.) 62., 17r (85.) 84., 17r (86.) 85., 17v (88.) 87., 17v (89.) 88., 18r (93.) 92., 18v (96.) 95., 19r (97.) 96., [*a*]ko 22r (120.) 118., 22v (125.) 123., 23r (127.) 125., 26v (156.) 155., 27v (161.) 160., 28r (164.) 163.), *akoprem* (10r (35.) 34.),

Kada (2v (2.) 2., 5v (18.) 18. x 2, 7r (23.) 23., 15r (65.) 64., 23v (130.) 128., 27v (161.) 160. x 2) jest vremenski veznik. Milan Moguš navodi da se prilog *kadi* (19r (97.) 96.) u današnjem senjskome govoru upotrebljava umjesto priloga *kamo*.¹⁰ U tome slučaju radilo bi se o mjesnome vezniku.

Veznik *kako* načinski je veznik (1r, 3v (6.) 6., 4r (7.) 7., 4r (8.) 8. x 2, 5r (16.) 16., 5v (16.) 16., 6v (22.) 22., 8r (27.) 27., 8v (28.) 28., 9r (30.) 30., 11r (39.) 38., 15v (71.) 70., 20r (105.) 104., 20v (109.) 108., 22r (119.) 117., 22v (123.) 121., 22v (124.) 122., 26v (157.) 156.).

¹⁰ M. MOGUŠ, 1966, 114.

O morfologiji prijepisa Senjskoga statuta reklo se sljedeće:

1. Prijepis Senjskoga statuta ne čuva mnogo starine u flektivnim morfovima.
2. Prijepis Senjskoga statuta poznaje opreku po živosti.
3. U prijepisu Senjskoga statuta postoji opreka po palatalnosti (–og(a), –eg(a)).
4. Korištenje naveska –a češće je negoli njegovo nekorisćenje.
5. Brojevi tri i četiri se sklanjaju.
6. Postoje apokopirani infinitivi i glagolski prilozi sadašnji.
7. Glagolski prilozi imaju mogućnost sklonidbe. Glagolski prilog prošli *bifši* do danas je zadržao tu mogućnost, dok ostali to nisu.
8. Prijepis Senjskoga statuta razlikuje nesvršeni i svršeni vid glagola.
9. Česta je upotreba kondicionala i imperativa.
10. Nabrojani su značajniji prilozi, prijedlozi, čestice i veznici.

Literatura

- Josip BRATULIĆ, *Vinodolski zakon 1288.-1988.*, Zagreb, 1988.
- Stjepan DAMJANOVIĆ – Ivan JURČEVIĆ – Tanja KUŠTOVIĆ – Boris KUZMIĆ – Milica LUKIĆ – Mateo ŽAGAR, *Mali staroslavensko-hrvatski rječnik*, Zagreb, 2004.
- Mirko DEANOVIĆ – Josip JERNEJ, *Talijansko hrvatski ili srpski rječnik*, Zagreb, 1990.
- Alemko GLUHAK, *Hrvatski etimološki rječnik*, Zagreb, 1993.
- Boris KUZMIĆ, *Veprinački zakon*, Opatija, 2007.
- Lujo MARGETIĆ, Senjski statut iz godine 1388, *Senjski zbornik*, 34, Senj, 2007, 5-160.
- Ivan MAŽURANIĆ, Statut grada Senja od godine 1388, *Arhiv za povjestnicu jugoslavensku*, 3, Zagreb, 1854, 141-154.
- Đorđe MILOVIĆ, Kazneno pravo Senjskoga statuta iz godine 1388, *Senjski zbornik*, 34, Senj, 2007, 197-244.
- Milan MOGUŠ, *Današnji senjski govor*, Senj, 1966.
- Milan MOGUŠ, Jezik prijevoda Senjskoga statuta, *Senjski zbornik*, 13, Senj, 1988, 51-56.
- Milan MOGUŠ, Senjski statut – ogledalo srednjovjekovnog Senja, *Forum*, 12, 1988, 799-812.
- Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, sv. 15, Zagreb, 1955.

Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, sv. 22, Zagreb, 1975.

Petar SKOK, *Etimološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, sv. 1, Zagreb, 1971.

Petar SKOK, *Etimološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, sv. 2, Zagreb, 1972.

Petar SKOK, *Etimološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, sv. 3, Zagreb, 1973.

Ante ŠEPIĆ, *Jezik hrvatskih općinskih statuta istarskih i primorskih (Prilog historičkoj gramatici hrvatskog jezika)*, *Rad JAZU*, 295, Zagreb, 1953, 5-40.

Mirko ZJAČIĆ, *Statut grada Senja iz 1388. godine*, *Rad JAZU*, 369, Zagreb, 1975, 39-115.

PHONOLOGICAL (CONSONANTISAM) AND MORPHOLOGICAL ANALYSIS OF TRANSCRIPTS OF THE SENJ STATUTE OF VUK RUČIĆ

Summary

In the last article the vocalism of transcripts of the Senj statute were analysed by Vuk Ručić. In this, the second article, the phonological and morphological analysis will be finished. It will be about the consonants, the consonantly changes and groupings and the inflected morpheme nouns and verbs will be studied, and then the remaining variable and invariable types of words. The more important and significant cases will be emphasised as well as the more important morphological characteristics. At the end each of these two linguistic levels will conclude with a short list of linguistic features about the transcripts of the Senj statute.

Keywords: Senj statute, Vuk Ručić, language, phonology, morphology